

כ"ד. מה גם שהמלאכה עצמה שתייעשה, יתכן שאינה אסורה מהתורה. כי ריבוי השלהבת אולי אינו איסור תורה, וקירוב כילוי של הנפט אף הוא אולי אינו אסור מהתורה, שבמלאכת הבערה כל המלאכה נעשית כבר בהתחלה ואין בקירוב הנפט מלאכה. ובפרט שכבר התנינו לעיל שמדין מוקצה אין לטלטל את התנור בידיים, אלא כלאחר יד, א"כ אין כאן מלאכה מהתורה, ופסיק רישיה דלא ניחא ליה באיסור דרבנן מותר לדעת ר' יצחק אלחנן (במפתחות לש"ת באר יצחק באו"ח סי' ט"ו ע"ש בהשמטות).

וא"כ בצירוף כל הסניפים האמורים, מותר לטלטל את התנור כלאחר יד ולהוציאו החוצה מהמבנה אע"פ שבחוץ נושבת רוח.

זהו במקום שההנאה היא האסורה, אך במקום שההנאה רק גורמת לכונה, אע"פ שאינה כונה ראשית שמה כונה). וזוהי הרמב"ם סובר כערוך שלר"ש פסיק רישיה דלא ניחא ליה מותר בכל התורה כולה כדין דבר שאינו מתכוין. אך בשבת יתכן שהחמירו, ואסרו פסיק רישיה דלא ניחא ליה, מדרבנן ולא כהערוך.

אך לפחות עלה בידינו דבר אחד, שבמקום צער גדול וה"ה הפסד גדול מאוד, יש מקום לסמוך על שיטת הערוך. ובלא"ה י"ל כן, מכיון שיש ראשונים רבים הסוברים כהערוך, אע"פ שרוב הראשונים אינם סוברים כמותו (עיי' יב"א שם שמנה את אלו לעומת אלו), יש לסמוך על הערוך וההולכים בשיטתו במקום הפסד גדול מאד

סימן לה

פתיחה וסגירה של שקיות בחוט ברזל

שאלה

האם מותר לפתוח בשבת שקית לחם פרוס, הסגורה בחוט ברזל מצופה פלסטיק, וכן לסוגרה אחרי כן, כדי לשמור על טריות הלחם למחר?

תשובה:

נראה לדמות חוט זה לכוס של פרקים בשו"ע סי' שי"ג ס"ו.

הטור כתב בשם מהר"מ מרוטנברג שכוס של פרקים אסור להחזיר אא"כ יהיה רפוי. והוא עצמו התיר בכל אופן שהוא, שאין דרך כוס של פרקים להדק כ"כ. והמג"א (ס"ק ב) כ' שכוסות שלנו העשויים בחריצים סביב ומהודקים בחוזק לכו"ע אסור, ול"ד לכיסוי הכלים שעשויים כך, דהתם אין עשויין לקיים רק לפותחן ולסוגרן תמיד.

וכ"כ הט"ז (ס"ק ז) שנודות של בדיל שיש בהם מכסה מוברג מותר לפותחן ולסוגרן כי זהו דרך שימושם.

והחזו"א (או"ח סי' נ' ס"ק ט) כתב דהמג"א והט"ז לא התירו אלא בכיסוי כלי, שאין סתימת הכלי בנין אלא שימוש. דכלי שתום אינו כלי והלכך אין הכיסוי והכלי דבר אחד אלא שני גשמים משתתפים בשימוש. אבל הרכבה היוצרת כלי משני חלקים הנעשים כלי אחד, שרק כך נעשה ראוי לשימוש, גם בנין לשעה שמו בנין. ולכן קנה של סיידין ומטה של טרסיים אסורים.

ונראה דב"ד, השקית עצמה אינה שמישה אלא כשהיא פתוחה וא"כ פתיחתה וסגירתה אין בה עשיית כלי ומצידה הדבר מותר. אך מצד החוט צ"ע. נהי דכשפותחו פוסק מלהיות כלי, (מיהו אין כאן סתירה מוחלטת, אלא סתירה זמנית ולא סתירה גמורה). אך כשחוזר ומהדקו עושה אותו כלי. וכמי שעושה טבעת בשבת, דאף שעומד אח"כ לפותחה, סו"ס עכשיו עושה טבעת. ואולי י"ל שמכיון שאין לה שימוש אחר, אלא להידוק השקית, אינה כלי בפנ"ע אלא יחד עם השקית והוי כשני גופים המשמשים יחד ככלי

ואין לומר שזהו דרך שימוש, בהידוקו של החוט ורפיונו, ואין כאן עשיית כלי גמור אלא דזהו דרך שימוש, וכמש"כ המג"א (סי' שי"ג ס"ק י"ב) שכיסויי הכלים מותר לסוגרם ולהתירם, כיון שזהו דרך שימוש ואין עושה אותם לקיום רק לפותחם ולסוגרם תמיד. וכ"כ הט"ז גם בס"ק ז' לענין נאדות של בדיל שמבריגים את כיסוים. נ"ד אינו דומה לשם, אלא גרע טפי מכיסוי כלים, דהתם אינו עושה שום דבר בכלי או בכיסוי, אלא רק מבריג את הכיסוי על הכלי. אך כאן עושה מחוט הברזל טבעת חדשה וא"כ ממש עושה כלי בשבת.

ואין לסמוך כאן על מש"כ הט"ז והמשנ"ב שאפי' כוס של פרקים מותר לצורך גדול (הט"ז) או לצורך שבת (המשנ"ב), דהם התירו כשמבריג ברפיון, אך כאן אפילו רפוי, סו"ס עושה טבעת. ובשש"כ (פ"ט ס"ג) כ' שבליפוץ חוט ברזל יש משום קשירה יעו"ש.

ואע"פ שליפוץ חוטים רגילים אינו נחשב לקשירה, הטעם לכך הוא שליפוץ אינו מתקיים, אך בחוט ברזל שהליפוץ מתקיים, דינו כקשירה. ונמצא שהמלפף חוט ברזל חייב שתתקיים משום בונה ומשום קושר.

ולכן נלע"ד שמותר לנתק את החוט בשבת, אך לא לפותחו ובודאי שלא ללפפו מחדש.

וכיסויו. ובכל זאת נראה שחוט זה יכול לשמש למטרות שונות ובכל פעם עושה ממנו טבעת חדשה, ונמצא שבכל עשיית טבעת הוא בונה את החוט ועושה ממנו כלי, דהיינו הטבעת. וכשעושה כלי גמור, אע"פ שדעתו לפרקו אח"כ חייב משום בונה, כמו מיטה של טרסיים.

עיי' מג"א (סי' שי"ד ס"ק י"ד) שכתב בשם המרדכי שאסור להסיר את החישוקים מחביות קטנות של מרקחת משום שעשויים לחבר שברים זה לזה וע"י עכו"ם מותר, ובקישור חבלים אפי' ע"י ישראל מותר. ועיי' לבושי שרד (שם) בהסבר דברי המג"א שמכיון שהחישוקים מחזיקים את החבית ובלעדיהם החבית לא היתה חבית כלל הרי זו סתירה גמורה של עצם הכלי וזה אסור בשבת, גם לדין דק"ל אין בנין וסתירה בכלים, אך יש בנין וסתירה של הכלים עצמם.

אמנם בנ"ד אין חוטי הברזל האלו מחזיקים את עצם הכלי, וגם בלעדיהם הכלי הוא כלי, ומצד השקיות פשיטא שמותר לפתוח אותם ע"י פתיחת אותם חוטי ברזל. אולם פתיחת החוט היא כסותר ע"מ לבנות וכן בסגירתו, נהי שאינו עושה את השקיות לכלי, אך הרי חוט הברזל עצמו הוא כלי, שכשהוא כרוך היטב הוא סוגר את השקית וכשהוא פתוח אינו סוגר, ודמי למגופה של חבית שעשייתה היא עשיית כלי.

סימן לו

פתיחת מקור המדליקה תאורה בשבת

שאלה

במשפחה מסוימת יש חלוקת תפקידים. תפקידו של הבעל לנתק את הנורה החשמלית במקרה לפני שבת. בשבת אחת שכח הבעל לנתק את הנורה ובאמצע התפילה נזכר בכך. חששו הוא שאשתו תפתח את המקור, מתוך הנחה שהנורה כבויה, והנורה תידלק. האם עליו להפסיק את

ראשי פרקים

שאלה

- א. מתעסק האם נחשב כעבירה
- ב. שני סוגי מתעסק
- ג. איזה מתעסק יש במקרה זה
- ד. האם המקרה דנו הוא פסיק רישיה דלא ניחא ליה מסקנה